

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 131/03-25

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 5. novembra 2003 v senáte zloženom z predsedu Jána Klučku a zo sudcov Alexandra Bröstla a Ľudmily Gajdošíkovej v konaní o sťažnosti J. M., bytom R., zastúpeného advokátom JUDr. J. K., K., proti porušeniu jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov upraveného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Co 29/97 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo J. M. na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov upravené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky nečinnosťou Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Co 29/97 **p o r u š e n é b o l o.**

2. J. M. **p r i z n á v a** finančné zadosťučinenie vo výške 50 000 Sk (slovom päťdesiat tisíc slovenských korún), ktoré mu je Najvyšší súd Slovenskej republiky povinný zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 16. mája 2003 doručená sťažnosť J. M., bytom R. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. J. K., K., vo veci porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov upraveného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Co 29/97.

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ podal 13. apríla 1992 na Krajskom súde v Košiciach žalobu o ochranu osobnosti proti žalovanému Slovenský východ, a. s., B. Němcovej 32, Košice. Krajský súd v Košiciach ako prvostupňový súd vo veci rozhodol rozsudkom č. k. 20 C 30/92-119 zo 6. decembra 1996. Proti prvostupňovému rozsudku sa žalovaný v zákonnej lehote odvolal. Sťažovateľ sa k odvolaniu písomne vyjadril 1. apríla 1997.

Podľa informácií sťažovateľa je súdny spis sp. zn. 20 C 30/92 na najvyššom súde od 12. mája 1997 a je vedený pod sp. zn. 1 Co 29/97. Od toho času sa sťažovateľ obrátil na najvyšší súd podaniami z 3. augusta 2000 a 15. augusta 2000, ktorými informoval najvyšší súd o prechode práv a záväzkov žalovaného na novú spoločnosť. Sťažnosť na prietahy v konaní podľa § 17 zákona Slovenskej národnej rady č. 80/1992 Zb. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky, štátnej správe súdov, vybavovaní sťažností a o voľbách prísediacich (zákon o štátnej správe súdov) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o štátnej správe súdov“) podal sťažovateľ 16. mája 2003.

Opierajúc sa o vyššie uvedené sťažovateľ konštatuje, že *„Nekonáním odvolacieho súdu došlo k prietahom v konaní, pričom nekonaniu Najvyššieho súdu SR ako súdu odvolacieho, teda všeobecného, nebráni žiadna zákonná prekážka. Tým došlo k porušeniu ustanovenia čl. 48 ods. 2 Ústavy SR.“* Sťažovateľ sa domáha aj primeraného finančného zadosťučinenia vo výške 150 000 Sk. Túto žiadosť odôvodňuje tým, že vzhľadom na to, že

medzičasom došlo k likvidácii žalovaného, nečinnosť najvyššieho súdu mu spôsobila nemožnosť „*efektívne bez prieťahov vysúdiť aj nemajetkovú ujmu vyjadrenú v peniazoch.*“.

Sťažovateľ žiada, aby ústavný súd vo veci rozhodol nasledovne:

„Základné právo J. M. na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa článku 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky vo veci I Co 29/97 porušené bolo.

Porušovateľ je povinný zaplatiť sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie vo výške 150 000 Sk do dvoch mesiacov od účinnosti rozhodnutia.“.

Keďže sťažnosť neobsahovala všetky náležitosti ustanovené zákonom Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), ústavný súd vyzval sťažovateľa prostredníctvom jeho právneho zástupcu, aby sťažnosť doplnil. Sťažnosť bola doplnená podaním doručeným ústavnému súdu 11. júna 2003.

Ústavný súd sťažnosť predbežne prerokoval a uznesením z 2. júla 2003 ju prijal na ďalšie konanie.

Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval právneho zástupcu sťažovateľa a podpredsedu najvyššieho súdu, aby sa vyjadrili, či trvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie. Podpredsedu najvyššieho súdu ústavný súd vyzval, aby sa vyjadril k sťažnosti a k jej prijatiu na ďalšie konanie.

Právny zástupca sťažovateľa a podpredseda najvyššieho súdu oznámili ústavnému súdu, že netrvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie.

Podpredseda najvyššieho súdu zaslal ústavnému súdu vyjadrenie k sťažnosti, v ktorom sa uvádza:

„1. Jednou zo základných pojmových náležitostí ústavnej sťažnosti je to, že musí smerovať proti aktuálnemu zásahu do základných práv. Je preukázateľné – zo základného spisu, ktorý sme Vám už doručili – že od 26. 6. 2003, kedy bola vec na Najvyššom súde SR skončená, k prieťahom na tomto súde nedochádza, takže pre rozhodnutie je daný dôvod na odmietnutie ústavnej sťažnosti pre zjavnú neopodstatnenosť.

2. Ďalší dôvod považovať podanú ústavnú sťažnosť za nepripustnú – a ako takú by ste ju mali odmietnuť – treba podľa nás vidieť v tom, že sťažovateľ pred jej poslaním nepodal sťažnosť na prieťahy v konaní podľa zákona č. 80/1992 Zb. Keď tak urobil v júni 2003, odvolací súd okamžite zariadil vo veci pojednávanie a skončil ju.“

Právny zástupca sťažovateľa listom zo 17. júla 2003 oznámil ústavnému súdu, že jeho klientovi bol od podpredsedu najvyššieho súdu doručený list z 3. júna 2003 pod č. Spr. 697/03, v ktorom mu s poľutovaním oznamuje, že v jeho veci „zistil prieťahy“, za ktoré sa touto cestou ospravedľňuje. Kópiu tohto listu právny zástupca sťažovateľa pripojil k svojmu listu.

Zo súdneho spisu ústavný súd zistil, že súdny spis bol doručený najvyššiemu súdu z Krajského súdu v Košiciach za účelom rozhodnutia o odvolaní 16. mája 1997. Zo spisu vyplýva, že najvyšší súd vo veci nekonal až do 26. júna 2003, keď sa vo veci konalo ústne pojednávanie. Na tomto ústnom pojednávaní bolo prijaté uznesenie č. k. 1 Co 29/97-136, ktorým najvyšší súd rozhodol, že

„Rozsudok krajského súdu vo výroku, ktorým vo zvyšujúcej časti žalobu zamietol a výroku, ktorým bola žalobcovi uložená povinnosť zaplatiť na účet Krajského súdu v Košiciach na trovách štátu sumu 305,40 Sk – zostáva nedotknutým.

V ostatnej časti rozsudok krajského súdu zrušuje a vec mu vracia na ďalšie konanie.“

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd,

alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola a vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa svojou sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy.

Pri sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy ústavný súd zohľadňuje svoju stabilnú judikatúru, v súlade s ktorou *„odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov“* (III. ÚS 61/98), pričom k vytvoreniu stavu právnej istoty preto dochádza *„až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu“* (I. ÚS 10/98). Podľa názoru ústavného súdu možno preto za konanie (postup) súdu odstraňujúce právnu neistotu účastníka konania považovať také, ktoré smeruje k právoplatnému rozhodnutiu vo veci.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu práva upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (I. ÚS 70/98, II. ÚS 74/97, II. ÚS 813/00) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú: 1) právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, 2) správanie účastníka konania a 3) postup samotného súdu. Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prejednávanej veci.

S použitím uvedených kritérií ústavný súd preskúmal priebeh konania pred najvyšším súdom a dospel k týmto záverom:

1. Pokiaľ ide o faktickú zložitosť veci, ústavný súd konštatoval, že vec by bolo možné považovať za fakticky zložitú len na úrovni prvostupňového súdu. Prvostupňový súd, proti ktorého postupu sťažnosť nesmeruje, ale rozsiahlym dokazovaním zistil skutkový stav potrebný pre rozhodnutie vo veci, a preto sa z pohľadu odvolacieho (najvyššieho) súdu nemôže vec hodnotiť ako fakticky zložitá. Potvrďuje to aj skutočnosť, že za účelom zistenia faktického stavu veci potrebného pre rozhodnutie vo veci sa najvyšší súd obmedzil

na vypočutie žalobcu a jeho právneho zástupcu. Ústavný súd dospel zároveň k záveru, že vec nemožno považovať ani za právne zložitú, pretože ide o štandardnú rozhodovaciu činnosť najvyššieho súdu.

Pokiaľ ide o povahu veci, ústavný súd vzal do úvahy, že predmetom namietaného konania je spor o ochranu osobnosti. Spory o ochranu osobnosti sú podľa názoru ústavného súdu svojou povahou mimoriadne citlivé už aj z toho dôvodu, že smerujú k ochrane základného práva upraveného v čl. 19 ods. 1 ústavy, pričom rozhodnutia súdov v takýchto sporoch môžu spravidla efektívne naplniť svoj účel len vtedy, ak sú vydané v primeranom čase od podania žaloby. Čím je čas od podania žaloby po právoplatné rozhodnutie vo veci dlhší, tým viac je, práve v sporoch o ochranu osobnosti, nižšia miera jeho efektivity.

2. Pri hodnotení správania sťažovateľa ako účastníka konania v namietanom konaní sp. zn. 1 Co 29/97 ústavný súd konštatoval, že sťažovateľ svojím správaním nijako neovplyvnil namietanú dĺžku konania.

3. V rámci posledného kritéria ústavný súd posudzoval postup najvyššieho súdu v namietanom konaní sp. zn. 1 Co 29/97. Zo zistení ústavného súdu vyplýva, že v období od doručenia spisu z Krajského súdu v Košiciach, t. j. od 16. mája 1997, do 26. júna 2003, keď sa vo veci konalo prvé pojednávanie, na ktorom najvyšší súd vo veci aj rozhodol, najvyšší súd bez akékoľvek ospravedlniteľného dôvodu nekonal.

Vzhľadom na celkové obdobie nečinnosti najvyššieho súdu trvajúce viac ako šesť rokov, ktoré nemožno racionálne ospravedlniť, ústavný súd uzavrel, že najvyšší súd svojou nečinnosťou porušil základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov upravené v čl. 48 ods. 2 ústavy.

V súvislosti s námietkou podpredsedu najvyššieho súdu, že sťažnosť by mala byť odmietnutá pre zjavnú neopodstatnenosť, pretože musí smerovať proti aktuálnemu zásahu do základných práv, pričom od 26. júna 2003, keď bola vec na najvyššom súde skončená, k prieťahom na tomto súde nedochádza, ústavný súd poukázal na svoju konštantnú

judikatúru, podľa ktorej je pre posúdenie opodstatnenosti sťažnosti rozhodujúce to, či v čase, keď došla sťažnosť ústavnému súdu, ešte dochádza k namietanému porušovaniu označeného základného práva (II. ÚS 55/02, I. ÚS 34/99, III. ÚS 20/00). Keďže sťažnosť bola ústavnému súdu doručená 16. mája 2003, keď ešte najvyšší súd vo veci nerozhodol, vyhodnotil ústavný súd námietku podpredsedu najvyššieho súdu ako neopodstatnenú.

Čo sa týka námietky podpredsedu najvyššieho súdu týkajúcej sa podania sťažnosti sťažovateľa podľa § 17 a nasl. zákona o štátnej správe súdov, a to v tom smere, že ak by ju uplatnil skôr, mohol aktívnejšie vplývať na to, aby v namietanom konaní nedošlo k zbytočným priet'ahom v konaní, ústavný súd uvádza, že otázkou využitia tohto právneho prostriedku sťažovateľom sa vysporiadal v rámci predbežného konania o sťažnosti sťažovateľa a z tohto dôvodu sa argumentom najvyššieho súdu pri meritórnom rozhodovaní už nezaoberal (ústavný súd vychádzal z toho, že sťažnosť na priet'ahy v konaní v čase predbežného prerokovania sťažnosti bola podaná - sťažovateľ ju zaslal najvyššiemu súdu 16. mája 2003 a v čase jej podania ešte vo veci nerozhodol).

III.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva alebo slobody došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, prípadne prikáže tomu, kto právo alebo slobodu porušil, aby vo veci konal. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

Keďže v čase, keď ústavný súd o tejto sťažnosti rozhodoval, najvyšší súd už vo veci rozhodol, nebolo aktuálne rozhodnúť o príkaze, aby najvyšší súd vo veci konal.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti žiadal, aby mu ústavný súd priznal primerané finančné zadosťučinenie vo výške 150 000 Sk.

Keďže ústavný súd rozhodol, že nečinnosťou najvyššieho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Co 29/97 došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, zaoberal sa aj jeho žiadosťou o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia, ktorým je podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde náhrada nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch.

Pri určení výšky primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza Európsky súd pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na to, že v konaní najvyššieho súdu vedenom pod sp. zn. 1 Co 29/97 došlo k zbytočným priet'ahom v dôsledku ničím neospravedlniteľnej nečinnosti najvyššieho súdu v trvaní viac ako šesť rokov, zohľadňujúc konkrétne okolnosti prípadu, najmä na jednej strane povahu namietaného konania a na druhej strane nedostatočnú aktivitu sťažovateľa pri namietaní nečinnosti najvyššieho súdu, ústavný súd považoval priznanie sumy 50 000 Sk (slovom päťdesiat tisíc slovenských korún) za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 5. novembra 2003